

УДК 323.2

М. Г. Батунін
А. В. Слободянюк

МОДЕЛЬ УМБЕРТО ЕКО В КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

Доповідь присвячена дослідженню моделі Умберто Еко в комунікативному процесі.

Ключові слова: модель, Умберто Еко, комунікативний процес

Abstract:

The article is devoted to the study of Umberto Eco's model in the communicative process.

Key words: model, Umberto Eco, communicative process

Вступ

Комунікативний процес є однією з ключових ознак комунікації. Тому визначальною проблемою спілкування між людьми також є пошук моделей поведінки при процесі розмови.

Основна частина

Комунікативний процес є основою спілкування, організація якого залежить від розуміння системи й структури процесу, а також природи комунікативного акту. Розглядаючи комунікацію як явище, ми можемо виділити такі складники комунікації: суб'єкт комунікації, предмет комунікації, комунікативні засоби, комунікативний процес тощо. Комунікація є явище системне, структурне, соціальне, історичне, психологічне й т. д. Так, предметом цієї взаємодії (предметом комунікації) є комунікат. Комунікативними засобами можуть бути знакові системи, засоби комунікації тощо. Комунікативний же процес є, власне, суттю спілкування; у нашому визначенні це безпосередньо процес встановлення й підтримання контактів. Але погляди на природу й структуру комунікативного процесу (комунікативної взаємодії) у науці різні. Ці погляди представлені на моделях комунікації, які нам доведеться розглянути, щоб з'ясувати природу комунікативного процесу. Досліджуючи природу комунікативного процесу, його можна характеризувати в кількох аспектах: (1) з погляду походження й формування (історичний аспект); (2) з погляду форми процесу спілкування (типологічний аспект); (3) з погляду кількості учасників та специфіки організації комунікативного процесу (видовий аспект); (4) з погляду сутнісного (онтологічний аспект); (5) з погляду характеристики учасників комунікативного процесу (рольовий аспект); (6) з погляду ефективності й дієвості процесу (функціональний аспект); (7) з погляду самобутності й оригінальності організації процесу (стильовий аспект); (8) з погляду форми процесу (формальний аспект); (9) з погляду якості процесу (квалілогічний аспект); (10) з погляду використання засобів (інструментальний аспект); (11) з погляду духовного забезпечення процесу (культурологічний аспект); (12) з погляду інформаційного забезпечення (інформаціологічний аспект); (13) з погляду складників процесу (системний аспект); (14) з погляду зв'язків між складниками процесу (структурний аспект); (15) з погляду організації процесу (технологічний аспект); (16) з погляду характеру мовної організації процесу спілкування (мовленнєвий аспект).[1] Аналізуючи наукові публікації, присвячені висвітленню семіотичних аспектів міжкультурної комунікації, розуміємо: якщо протягом довгого часу дослідники зосереджували свою увагу головню на лінгвістичних параметрах (К. Бюллер, Р. Якобсон), то в сучасних умовах більшою стає вага позамовних, невербальних аспектів комунікативної взаємодії, вагомість і значення яких все частіше акцентуються науковцями (Ю. Лотман, С. Паулсен, К. Сінг, У. Еко) в сенсі необхідної передумови та критерію успішності комунікації, особливо в ситуації міжкультурної взаємодії.[2, ст. 2.] Семіотична методологія, що лежить в основі досліджень Умберто Еко, передбачає особливе спілкування автора й читача, роль якого полягає у розв'язанні низки інтелектуальних завдань, віднаходженні й наповненні власним змістом тих «чорних скриньок», які пропонує художній або науковий текст. Зосереджуючи увагу на великій кількості культурних текстів, У. Еко апелює до «енциклопедії» свого читача, яка має охоплювати знання не лише з царини літератури, музики, мистецтва, лінгвістики, філософії, історії, кіно, а й зі сфери фізики, хімії, математики чи інших наук.[3, ст. 707] Тож, аналізуючи картину середньовіччя, треба розуміти, що художник того часу малював людину або тварину, спираючись на іконографічні коди свого часу, а не на те, що бачив. Розглядав У. Еко і особливості архітектурної комунікації, де архітектурні знаки мають функціональне значення. Скажімо, двері, які ми бачимо, символізують нам можливість увійти до будинку, а електрокавоварка — потенційну можливість зробити собі кави. Проте, на мою думку, не варто забувати, що люди з інших часів чи цивілізацій навряд чи ототожнювали б можливість приготування кави з допомогою електрокавоварки. Уявіть себе Конфуцієм чи Александром Македонським (тільки серйозно, без божевілля!), і ви зрозумієте, що цей варіант архітектурної комунікації не спрацював би. Отже, і тут ми можемо говорити, що онтологічні

(уявні) та умовні характеристики візуальних та архітектурних знаків мають залежність від іконографічних кодів свого часу. Звідси й особливості моделі комунікації У. Еко (рис. 1). Ця модель відрізняється від стандартної наявністю лексико-дів (вторинних кодів), які несуть додаткове інформаційне навантаження.[4]

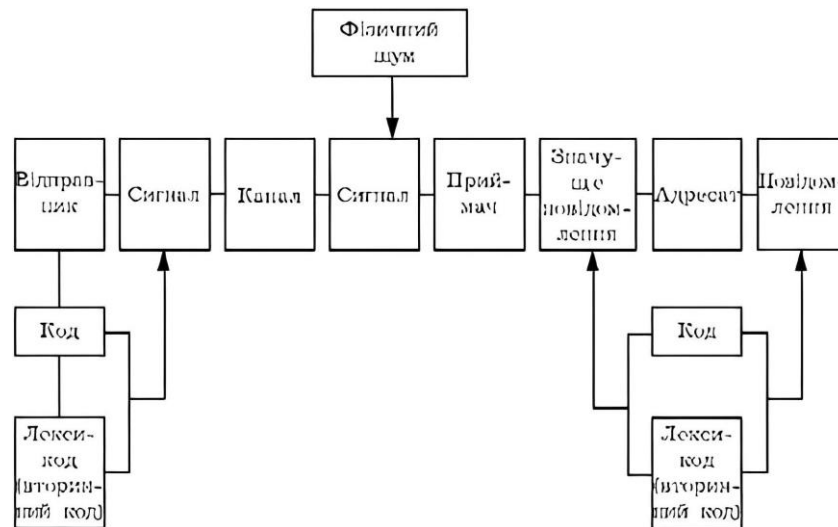

Рисунок 1 - Модель комунікації У. Еко

Загалом, модель комунікації У. Еко достатньо усталена; вона є практично стандартною моделлю комунікації з урахуванням шумового складника. Єдиною її особливістю є присутність структурних елементів «лексико-коди». Це так звані вторинні коди, під якими У. Еко розумів додаткові конотативні значення, які семантично доступні не всьому загалу, а лише частині аудиторії. Саме запровадження «лексикоду» є авторською інновацією моделі У. Еко, яка привнесла додаткові відтінки інтерпретації процесу комунікації та стала передумовою подальших дискусій з даної проблематики.[2, ст. 6].

Висновки

Таким чином, модель Умберто Еко слід вважати однією з найважливіших моделей спілкування між людьми, завдяки тому, що ця модель дозволяє розкрити механізми продукування та поширення неправди в процесах комунікації та надає можливість простежити трансформацію змісту повідомлення в процесі його трансляції від мовця до отримувача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Поняття про комунікативний процес. Форми комунікативного процесу. URL: https://arm.naiiu.kiev.ua/books/osnovu_menedjmentu/files/Tema_4.pdf (Дата звернення: 01.04.2023)
2. Максимович О. В. Семіотичні моделі комунікації: можливості застосування в контексті студій прикордоння // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 2020 р/ - С. 2-6.
3. Опарик Л. М. Семіотична модель Умберто Еко у проекції на виконавську інтерпретацію музичного твору. Topical issues of modern science, society and education. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. SPC "Sci-conf.com.ua". Kharkiv, Ukraine. 2021. - P. 706-710.
4. Модель Умберто Еко. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка публік рілейшнз : моногр. / В. М. Бебик. – К. : МАУП, 2005, 440 с.

Батунін Михайло Григорович – студент групи ICT-216, Факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: batuninmikhail@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович - доцент, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua.

Batunin Mykhailo – student of the Department of Automation and Intelligent Information Technologies, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: batuninmikhail@gmail.com

Anatoly Slobodyanyuk - born in 1973, associate professor, candidate of sociological sciences, associate professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua.